

UNIVERSITI SAINS MALAYSIA

PEPERIKSAAN SEMESTER KEDUA
SIDANG AKADEMIK 1993/94

APRIL 1994

MSG 465 - Analisis Siri Masa

Masa: 3 Jam

Jawab SEMUA soalan.

1. (a) Pertimbangkan dua proses PB(1) berikut:

$$X_t = Z_t - 0.4 Z_{t-1}$$

$$X_t = Z_t - 2.5 Z_{t-1}$$

- (i) Tunjukkan bahawa kedua-dua proses ini mempunyai fungsi autokorelasi yang sama.
- (ii) Di antara kedua-dua proses ini, yang mana satu dikatakan boleh songsang?
- (iii) Nyatakan pula alasan proses PB(2) berikut dikatakan boleh songsang.

$$X_t = Z_t - 0.1 Z_{t-1} + 0.21 Z_{t-2}$$

Dapatkan fungsi autokorelasinya.

(50/100)

(b) Suatu siri masa Y_t diberikan oleh

$$Y_t = a + bt + X_t ,$$

di mana a dan b merupakan pemalar dan X_t pula merupakan proses pegun yang mempunyai fungsi autokovarians $\gamma_x(k)$.

- (i) Tunjukkan bahawa Y_t ini bukan suatu siri masa pegun.
- (ii) Apakah yang harus dilakukan untuk mengeluarkan trend dalam siri masa Y_t ini supaya satu proses pegun diperolehi? Seterusnya, dapatkan min dan fungsi autokovarians dalam sebutan $\gamma_k(k)$, bagi proses yang diperolehi.

(50/100)

2. (a) Pertimbangkan fungsi autokorelasi sampel dan fungsi autokorelasi separa sampel berikut:

k	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\hat{\rho}_k$	-0.70	0.62	-0.48	0.41	-0.37	0.32	-0.30	0.27	-0.25	0.20
Ralat	0.06	0.09	0.11	0.11	0.12	0.12	0.13	0.13	0.13	0.13
$\hat{\rho}_{kk}$	-0.70	0.26	0.05	0.03	0.08	0.00	-0.04	0.03	-0.01	-0.05
Ralat	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06

- (i) Berdasarkan kepada maklumat di atas, apakah proses yang menjanakan data siri masa tersebut? Nyatakan alasan yang digunakan.
- (ii) Selepas peringkat pencaman di bahagian (a), nyatakan langkah-langkah seterusnya yang harus diambil dalam proses pembinaan model mengikut kaedah Box-Jenkins.

(70/100)

- (b) Bagi proses ARPB (1,1) yang diberikan oleh

$$X_t = \alpha X_{t-1} + Z_t + \beta Z_{t-1}$$

dengan Z_t merupakan proses rawak yang mempunyai taburan $N(0, 1)$, tunjukkan bahawa

$$\text{var}(X_t) = \frac{1 + 2\alpha\beta + \beta^2}{1 - \alpha^2}$$

(30/100)

3. (a) Pertimbangkan proses ARPB (2,1) yang diberikan oleh

$$X_t - X_{t-1} + 0.3 X_{t-2} = Z_t + 0.4 Z_{t-1},$$

$$Z_t \sim N(0, 256)$$

- (i) Tuliskan model ini dalam sebutan operasi anjak belakang. Seterusnya, dapatkan perwakilan purata bergerak bagi model ini.
- (ii) Jika diberikan $X_{t-5} = 34$, $X_{t-4} = 36$, $X_{t-3} = 1$,
 $X_{t-2} = 1$, $X_{t-1} = -16$, $X_t = -35$, dan dianggap $Z_{t-4} = 0$,
dapatkan $\hat{X}_t(\ell)$, $\ell = 1, 2, 3, 4$, dan juga selang keyakinan 90%
masing-masing.
- (iii) Dapatkan telahan kemaskini bagi $\hat{X}_t(\ell)$, $\ell = 2, 3, 4$, jika diberikan
 $X_{t+1} = -37$.

(60/100)

(b) Bagi setiap model berikut, dapatkan rumus telahan satu langkah ke hadapan dalam sebutan cerapan-cerapan terdahulu.

- (i) model ARTPB (0, 1, 1) x (0, 1, 1)₁₂
- (ii) model ARTPB (2, 1, 0)

(20/100)

(c) Bagi model ARTPB (2, 1, 0) di bahagian (b), dapatkan juga rumus bagi varians ralat telahan dengan $\ell = 3$, iaitu $\text{var}(e_t(3))$

(20/100)

4. (a) Satu siri masa yang terdiri daripada $N = 176$ cerapan dianalisis dengan menggunakan kaedah Box-Jenkins. Siri masa tersebut telah disuaikan dengan model ARPB (2, 1), ARPB (4, 3), ARPB (1, 0) dan ARPB (2, 0). Keputusannya di peringkat penganggaran diberikan seperti berikut:

Peringkat ARPB				
Parameter	(2, 1)	(4, 3)	(1, 0)	(2, 0)
α_1	1.42 ± 0.16	0.42 ± 1.00	0.81 ± 0.09	1.34 ± 0.11
α_2	-0.72 ± 0.14	0.28 ± 0.75		
α_3		-0.08 ± 0.49		
α_4		-0.33 ± 0.50		
β_1	0.15 ± 0.22	-0.89 ± 1.00		
β_2		-0.31 ± 0.76		
β_3		0.14 ± 0.23		
μ	44.52 ± 6.58	44.84 ± 6.58	42.99 ± 15.9	44.39 ± 7.31
Hasiltambah kuasa dua Reja	40879.0	39015.9	71688.6	41311.8
Statistik-F		2.01		1.82

Juga diberikan $F_{0.95}(4, \infty) = 2.37$ dan $F_{0.95}(1, \infty) = 3.84$.

Dapatkan model yang sesuai bagi siri masa ini. Bagi setiap model yang dianggap tidak sesuai, nyatakan alasannya.

(50/100)

- (b) Pertimbangkan model ARPB (2, 1) berikut:

$$(1 - \alpha_1 B - \alpha_2 B^2) X_t = (1 - \beta B) Z_t$$

Dengan menggunakan persamaan Yule-Walker bagi fungsi autokorelasi model ini, tunjukkan bahawa:

$$\alpha_1 = \frac{\rho_1 \rho_2 - \rho_3}{\rho_1^2 - \rho_2} \quad \text{dan} \quad \alpha_2 = \frac{\rho_1 \rho_3 - \rho_2^2}{\rho_1^2 - \rho_2}$$

Dapatkan pula ungkapan bagi α_1 dan α_2 dalam sebutan fungsi autokorelasi bagi suatu proses AR (2), $X_t = \alpha_1 X_{t-1} + \alpha_2 X_{t-2} + Z_t$.

(50/100)